

Draaiboek

Docentenhandleiding Educatieve les groente en fruit

Inhoud

Inleiding	5
Tijdschema	6
Les 1	8
Les 2	9
Les 3	11
Les 4	12
Programma van les 4	13
Bijlage 1 Lijst groente en fruit	22
Bijlage 2: Lijst met benodigdheden	23
Bijlage 3A: Hoe groeit mijn eten	24
Bijlage 3B: Antwoorden invulblad: Hoe groeit mijn eten?	27
Bijlage 3C: Antwoorden: Hoe groeit mijn eten?	29
Bijlage 4: Verzorgingskaart tomatenplant	30
Bijlage 5 Verwijskaarten	32
Bijlage A: Hoe gedraag ik mij	36
Bijlage B: Opdrachten voor het rollenspel	39
Bijlage C: Spel met kaartjes	40

Inleiding

Voor u ligt het draaiboek dat hoort bij de educatieve les groente en fruit. Een dagdeel vol leuke en leerzame activiteiten georganiseerd door VMBO Groen leerlingen voor leerlingen van een basisschool.

Tijdens deze activiteit komen leerlingen van de basisschool, groep 6/7/8 naar de kas om te ontdekken hoe hun eten groeit en bloeit. Deze activiteit past in de landelijke actie: "De week van de smaak". Maar kan ook heel goed los daarvan georganiseerd worden. Tijdens de educatieve les in de kas staat de aardappel centraal. U kunt de les voor elke andere groente of fruit uitvoeren. Veel informatie is via internet al beschikbaar. De workshops binnen de educatieve les worden georganiseerd en uitgevoerd door leerlingen van klas 2 (voor de zomervakantie) of 3 (na de zomervakantie).

Het doel van deze lessen:

VMBO leerlingen kunnen na het volgen van de lessen zelfstandig informatie verzamelen over een groente of fruitsoort om die informatie op een leuke en leerzame wijze over te dragen aan leerlingen van een basisschool.

De uiteindelijke uitvoering van de activiteit duurt maximaal 1 dagdeel. Deze activiteit bevat verschillende werkvormen. Er zijn 10 lessen van 50 minuten nodig voor de voorbereiding van deze activiteit.

De leerlingen werken hiermee aan de volgende competenties:

- LBK-K-2: 6: Presenteren: De leerling kan op adequate wijze communiceren en zich presenteren, zowel verbaal (mondeling) als non-verbaal.
- LBK-K-2: 8: Vakdeskundigheid toepassen: Je kunt op adequate wijze beroepshandelingen uitvoeren.
- LB-K-2: 11: Onderzoeken, de kandidaat kan op adequate wijze informatie verwerven en verwerken om iets doelgericht te onderzoeken.
- LB-K-2: 18: Met druk en tegenslag omgaan, de kandidaat kan op adequate wijze omgaan met druk en tegenslagen.

Deze activiteit organiseert u in een kas. U kunt ook voor een andere locatie kiezen indien er geen kas voorhanden is.

Het draaiboek geeft voor de hele activiteit een tijdschema weer.

Het is tevens de handleiding voor de docent waarmee de lessen uitgevoerd kunnen worden.

In de bijlages vindt u de benodigde informatie.

Tijdschema

Het tijdschema gaat uit van de educatieve les met de aardappel als hoofdthema.

Het zijn lesuren van 50 minuten, elke les is 2 lesuren.

2 ^e helft april/augustus	Datum van de activiteit vaststellen en scholen uitnodigen door een brief te sturen of via telefonisch contact een afspraak maken. . Les 1: Toelichting op de educatieve les met basisschool leerlingen Lijst maken met groenten en fruit Gekozen is de aardappel. Zie bijlage 1.
Laatste week april/augustus	Les 2: Aankopen van pootaardappelen en plantmateriaal of zaden van bijvoorbeeld augurken, bessen, sla, tomaten. De plantmaterialen worden door de leerlingen in de grond of in containers, emmers en speciekuipen gezaaid of geplant.
Laatste week april/augustus	Contact leggen met de basisscholen n.a.v. de uitnodiging (brief) om deel te nemen aan de educatieve les. Definitieve keuze maken en afspraken maken met de school/scholen. Er moet 2 weken tussen de uitnodiging en afspraak zitten om de basisscholen tijd te gunnen om erover na te denken.
Laatste week april/augustus	Les 2 (Vervolg): Leerlingen verzamelen informatie over groeneteten en fruit. Leerlingen planten en zaaien eventueel nog de restanten.
Eind mei/augustus	Les 3 Presentatie compleet maken. De leerlingen voeren een proef workshop uit
Begin juni/eind september	Les 4 De uitvoering van de educatieve les groente en fruit met kinderen van de basisschool.

Les 1

Doel van de les:

Na deze les kunnen de leerlingen:

1. Uitleggen én in een rollenspel spelen hoe je je gedraagt, hoe ga je om met de gasten en de kinderen die de dag bezoeken.
2. Vertellen over de activiteit: “de educatieve les groente en fruit”. Wat zijn de activiteiten in dit dagdeel. Welke voorbereidingen moeten leerlingen doen en welk aandeel hebben de leerlingen daar in.
3. Vertellen welke groente en welk fruit zij hebben gekozen en de leerlingen kunnen motiveren waarom ze die gekozen hebben voor de educatieve les.

Kort programma:

- Uitleg programma van de educatieve les met basisschool leerlingen
- Uitleg over het thema: ‘ de aardappel’. (of een ander gekozen groente/fruit)
- Hoe ziet het verloop van deze les en het dagdeel van de educatieve les eruit.

Duur van de les:

De les omvat twee lesuren. 100 minuten in totaal.

Locatie:

Deze les vindt plaats in het schoolgebouw.

Benodigheden:

- werkboek leerlingen met alle informatie en leskaarten
- situaties voor rollenspel
- evt. videocamera
- leskaarten over de aardappel

Bijzonderheden:

In het werkboek vinden de leerlingen informatie over het verloop van de activiteit en alle benodigde lesmaterialen.

Les 2

Doel van de les:

Na deze les hebben de leerlingen:

1. Voldoende informatie verzameld over de aardappel om vervolgens tijdens de educatieve les deze kennis door te vertellen aan de basisschoolleerlingen.
2. Zelfstandig aardappelen gepoot en verzorgt en kunnen ook zelfstandig andere soorten groenten en fruit planten/zaaien en verzorgen.
3. Kennis over het poten/planten/zaaien en de verzorging van de planten verzameld en kunnen de kennis toepassen in de educatieve les voor basisschool leerlingen.
4. Kennis van de verwerking van de aardappel tot producten.

Kort programma:

Poten/planten/zaaien van de aardappelen, groenten en fruit.

Verdere uitleg en invulling van het programma van de educatieve les groente en fruit:

- De leerlingen verdelen zich over de (4) activiteiten van de educatieve les.
- De leerlingen bestuderen de leskaarten die bij de aardappel horen en passen de informatie toe bij hun activiteit.
- De leerlingen maken een stappenplan voor het uitwerken van hun activiteit.
- De leerlingen presenteren per groep hun activiteit aan de andere leerlingen, uit de klassikale bespreking volgen extra aanwijzingen en komt een go / no go.
- De leerlingen weten dan welke extra benodigdheden zij nodig zijn. Zij organiseren dit.
- Leerlingen poten de aardappels en verzorgen deze.

Duur van de les:

De les omvat twee uren. 100 minuten.

Locatie:

Deze les vindt plaats in de kas.

Benodigdheden:

- werkboek leerlingen met alle informatie en leskaarten
- laptops om informatie over de aardappel op te zoeken.
- Plantgoed
- Potgrond
- Bakken, plastic zakken en potten.

Bijzonderheden:

- Internet aansluiting in de kas
- Schone werkplekken in de kas
- Vervoer naar de kas

Les 3

Doel van de les:

Na deze les kunnen de leerlingen:

1. Door middel van leuke, creatieve werkvormen de kennis opgedaan in les 1 en 2 overbrengen aan leerlingen van de basisschool.
2. De educatieve les groente en fruit volledig uitvoeren (een soort van generale repetitie).

Kort programma:

Hoe ziet het verloop van deze les eruit:

- De leerlingen verzorgen hun aardappels, groente en fruit.
- Ze zorgen dat alles in orde is voor de educatieve les groente en fruit. Hun materiaal voor hun onderdelen ronden zij af. Puzzels zijn klaar, kaarten gelamineerd enz. Zij checken hun stappenplan.
- De leerlingen draaien hun onderdeel 'op proef'. Hierna trekken zij conclusies: is het goed zo of moet er nog e.e.a. aangepast worden.

Duur van de les:

De les omvat twee lesuren. 100 minuten.

Locatie:

Deze les vindt plaats in de kas.

Benodigheden:

- werkboek leerlingen met alle informatie en leskaarten
- situaties voor rollenspel
- leskaarten groenten en fruit
- laptops om informatie op te slaan en te zoeken op internet.

Bijzonderheden:

Naar aanleiding van deze les de puntjes op de i zetten voor uitvoering van de educatieve les met de leerlingen van de basisschool.

Les 4

Doel van de les:

Leerlingen voeren de activiteit uit voor de leerlingen van de basisschool.

De leerlingen tonen aan dat:

1. De voorbereidingen van de afgelopen weken leiden tot het goed uitvoeren van de genoemde competenties.
2. Zij op adequate wijze informatie hebben verworven en verwerkt door doelgericht te onderzoeken.
3. Zij op adequate wijze kunnen omgaan met druk en tegenslagen.

Kort programma:

De VMBO leerlingen zijn ruimschoots op tijd aanwezig (ruim voordat de basisschool leerlingen komen om alles klaar te zetten).

Leerlingen van de basisschool komen in de kas om op praktische wijze meer kennis te krijgen over de aardappel.

De uitvoering van de educatieve les groente en fruit duurt een dagdeel.

Na afloop ruimen de VMBO leerlingen op.

Duur van het programma van de leerlingen VMBO:

Een dagdeel een ochtend of middag

Locatie:

De kas.

Benodigheden:

- ***Alle benodigheden die per onderdeel in de docentenhandleiding zijn benoemd.***
- Fototoestel/filmcamera
- koffie, thee en limonade met koekjes en benodigheden (kopjes/suiker/melk)
- schrijfbenodigheden
- leskaarten over groente en fruit
- vragen om te beantwoorden per groente / fruit soort
- pennen

Bijzonderheden:

Het is mogelijk om voor deze activiteit een (mini) proeve te schrijven waarmee de competenties worden getoetst.

Programma van les 4

De uitvoering van de educatieve les groente en fruit.

De educatieve les groente en fruit vindt plaats in een kas en bestaat uit 5 onderdelen of workshops voor kinderen van de basisschool. De klas wordt in 5 groepen verdeeld van max. 6 kinderen.

1. Puzzel de kaart: "Van aardappel tot friet".
2. Schilder de aardappelplant.
3. Film en spel: Jaargetijden en werkzaamheden
4. Chips bakken
5. Bezoek aan de boomgaard.
6. Mini-proeverij

De onderdelen 1 t/m 4 en 6 vinden in de kas plaats.

De mini proeverij is bedoeld als gezamenlijke afsluiting in de kas.

Onderdeel 5 vindt uiteraard in de boomgaard plaats. Mocht er geen boomgaard zijn dan kunt u dit onderdeel ook buiten uitvoeren. U kunt dan fruitbomen (van een kweker of tuincentrum) tijdelijk in potten buiten de kas neerzetten. U kunt ook appelkistjes met verschillende soorten appels neer zetten en een plek reserveren voor de imker om bijenkorven en potten honing uit te stallen.

De klas wordt in 5 groepen verdeeld en de groepen rouleren over de onderdelen.

De onderdelen duren elk minimaal 15 en maximaal 20 minuten. De wisseltijd bedraagt 5 minuten.

Het programma wordt gezamenlijk afgesloten met een mini-proeverij (met als hoofd traktatie de eigen gebakken chips).

Om alle onderdelen goed uit te kunnen voeren en ook de kennis goed te kunnen overdragen naar de basisschoolleerlingen moet elk onderdeel van deze les vooraf op school uitgevoerd worden door de leerlingen van VMBO groen. Door de leerlingen zelf de onderdelen te laten oefenen kunnen zij zich de kennis eigen maken en een soort van expert worden op het gebied van de groei en bloei van het gewas, in dit geval de aardappel. Pas als zij expert zijn is het voor hun mogelijk de workshops op de dag zelf goed uit te voeren. Op het moment dat zij zich expert voelen is het voor de leerlingen van het VMBO heel erg leuk om de kennis over te dragen aan de basisschoolkinderen. De VMBO leerlingen kunnen de basisschoolleerlingen veel over het onderwerp leren op een voor hun speelse manier.

Daarnaast werken de leerlingen van het VMBO doelgericht aan een opdracht waarbij zij zich in een afsluitende fase uiteindelijk zelf moeten presenteren.

De 6 onderdelen van de educatieve les groente en fruit.

1. *Puzzel de kaart: Van aardappel tot friet*

Doel:

Door het geven van de workshop: Puzzel de kaart: "Van aardappel tot friet" dragen de VMBO-leerlingen op een vernieuwende manier de kennis over aan de leerlingen van de basisschool.

Op de wandplaat 'Van aardappel tot friet' is te zien hoe voorgebakken friet wordt gemaakt. In de eerste les op school moeten de VMBO-leerlingen zich het proces van aardappel tot friet eigen maken. Bij "elk puzzelstukje" (= onderdeel van het proces) kunnen zij dan in de educatieve les hun eigen verhaal vertellen aan de kinderen van de basisschool.

De schoolwandplaat 'Van aardappel tot friet' is te zien en te downloaden op:

www.akkerbouw.info/basisonderwijs.html

of

http://www.akkerbouwvoorjou.nl/werkbladen/aardappel_schoolwandplaat.pdf

De schoolwandplaat kan op veel verschillende manieren gepuzzeld worden. Dit is naar eigen inzicht van de docent en/of de VMBO leerlingen die het onderdeel gaan uitvoeren.

Benodigheden voor het onderdeel: Puzzel de kaart van aardappel tot friet

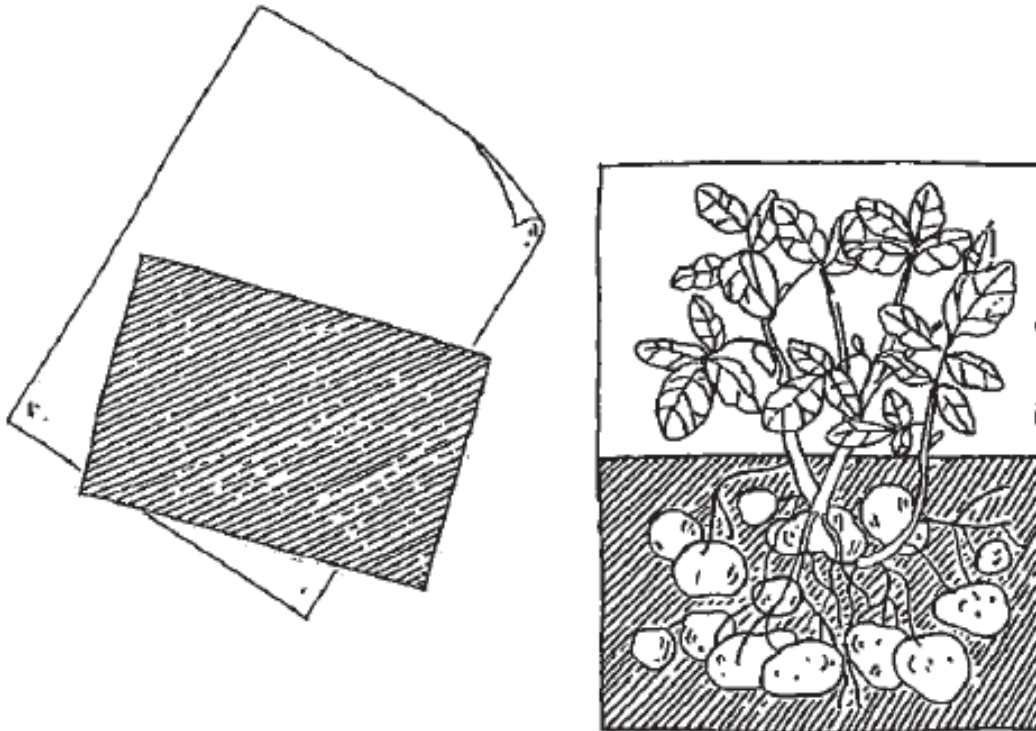
- 2 keer de wandplaat, (een wandplaat in puzzelstukjes knippen en een als voorbeeld/oplossing kunnen laten zien).
- Tafel groot genoeg om 6 kinderen omheen te laten staan en de wandplaat op te kunnen puzzelen.
- Plakband en tape
- Twee leerlingen om dit onderdeel te begeleiden.

2. Schilder de aardappelplant

Doel:

De basisschool kinderen leren spelenderwijs, door het schilderen van de aardappelplant, uit welke onderdelen de plant bestaat. Doordat zij de plant zelfstandig moeten schilderen zullen de kinderen beter onthouden hoe de plant eruit ziet.

In de kas zijn een aantal werkplekken ingericht om te kunnen schilderen. Het mooiste is als de kinderen op een echte schildersezelt hun wandplaat kunnen bevestigen om te kunnen schilderen. Is dit niet mogelijk dan kun je gebruik maken van de wanden van de kas. Let wel op: het is glas en dus breekbaar. De wandplaat waarop de kinderen de aardappelplant gaan schilderen wordt als volgt (vooraf) gemaakt. Een andere mogelijkheid is om op tafels te schilderen. Er zijn dan evenveel tafels als kinderen per groep nodig.

Plak het zwarte papier op het witte of lichtgekleurde papier. Het zwarte papier stelt het gedeelte onder de grond voor. Op het bovenste (witte of gekleurde) gedeelte schilder je de stengels, de bladeren en de bloemen van de aardappelplant. Op het onderste (zwarte) gedeelte schilder je de ondergrondse zijstengels. Aan deze zijstengels groeien de aardappels. Behalve ondergrondse zijstengels of stolonen, heeft de aardappel ook (zij)wortels, maar daar groeien geen nieuwe aardappels aan.

Neem een aardappelplant als voorbeeld mee om aan de kinderen te laten zien. De aardappelplant die je als voorbeeld wilt laten zien moet je geruime tijd voor deze educatieve les al poten in een grote bak of plastic zak. Op de dag zelf kun je de plant dan uit de grond trekken of de plastic zak open knippen om de plant (in zijn volle omvang) te laten zien. Het planten van de aardappelen is voor de VMBO-leerlingen een onderdeel van het project.

Voorbeeld aardappelplant

Deze afbeelding zo groot mogelijk printen en als voorbeeld achter de hand houden.

Benodigheden voor het onderdeel: schilder de aardappelplant

- Volwassen aardappelplant met al nieuw gevormde aardappelen in grote bak of plastic zak.
- Voorbeeld wandplaat van de aardappelplant (zie hierboven/reserve).
- X- aantal A3 vellen wit of gekleurd papier (aantal afhankelijk van het totaal aantal kinderen).
- X-aantal A4 vellen zwart papier. (aantal, idem).

Let op:

Maak de wandplaat waarop geschilderd wordt vooraf klaar !!

- Verf; de kleuren zwart, bruin, wit, groen, geel, roze en paars
- Voldoende aantal kwasten, dik en dun
- Schildersezels (bijvoorbeeld 6 – 8 werkplekken maken)
- Bevestigingsmaterialen als je geen schildersezels hebt. (tape)
- Lang touw en wasknijpers om de resultaten in de kas aan op te hangen.
- Volgroeide aardappelplant in emmer of plastic tas

3. Film en spel: Jaargetijden en werkzaamheden

Doel:

De basisschool leerlingen weten na het kijken van de film en het spelen van het spel welke werkzaamheden er in de jaargetijden uitgevoerd moeten worden om een aardappelplant te laten groeien en bloeien en om aardappelen te kunnen oogsten.

Om de kinderen een idee te geven hoe een aardappel (onder de grond) groeit vertonen we een kort filmpje: 'Hoe groeit een aardappel van school tv beeldbank. Deze film is beschikbaar via:

http://www.schooltv.nl/beeldbank/clip/20030623_aardappelen02

Benodigheden voor het vertonen van de film.

- Verduisteringsmaterialen om een gedeelte van de kas donker te maken (bijvoorbeeld palen en zwart plastic)
- X-aantal laptops (2 kinderen per laptop)
- Zitbankjes
- Tafels om de laptops op te zetten
- Verlengkabels voor stroom aansluiting
- Internet verbinding of film op USB-stick

Naar aanleiding van de film is er een mogelijkheid om een groepsgesprek te houden en vragen over de film te beantwoorden. Het groepsgesprek gaat over in het spel (de doe-activiteit): De jaargetijden en werkzaamheden. De kinderen moeten hierbij de juiste werkzaamheden plaatsen in de vier jaargetijden. In de film zie je de groei en bloei versneld verlopen maar door deze koppeling naar de jaargetijden krijgen de kinderen een idee van wat er zoal bij komt kijken om die groei en bloei te laten plaatsvinden. Hiermee bereik je ook dat de kinderen leren hoe een plant groeit en bloeit en de tijd waarin de groei en bloei zich afspeelt.

De wandplaat die hierbij gebruikt kan worden is te downloaden:

<http://www.akkerbouw.info/pdf/wp.pdf>

Let op: Er staan meerdere gewassen op deze plaat!

De wandplaat kan op veel verschillende manieren gepuzzeld worden. Je maakt de puzzel namelijk zelf. Dit is dus naar eigen inzicht van de docent en/of de VMBO leerlingen die het onderdeel gaan uitvoeren.

Een mogelijkheid is om 4 keer een A3 formaat gekleurd karton op te hangen met op elk karton afzonderlijk een jaargetijden geschreven.

Apart kun je afbeeldingen van werkzaamheden maken en deze bij het juiste jaargetijden laten plakken

Benodigheden voor het spel: De jaargetijden en werkzaamheden

- 4 keer een groot stuk gekleurd karton (A3-formaat)
- Afbeeldingen met de werkzaamheden in de aardappelteelt
- Tafel om de plaatjes op te leggen
- Bevestigingsmaterialen/tape
- Touw om de platen mee op te hangen

4. VMBO leerlingen bakken chips die basisschool leerlingen hebben gesneden van aardappelen.

Doel:

Kinderen bewust maken van de bereidingswijze van eten door ze het eten te laten klaarmaken en te laten proeven.

Laat de kinderen de aardappels schillen en in heel dunne plakjes schaven. Dep de plakjes met keukenpapier en laat ze door een VMBO-leerling in de friteuse een paar minuten bakken. Een docent kan toezicht houden bij het frituren. Laat de chips op keukenpapier uitdruipen en afkoelen. Doe ze daarna in verschillende schalen. Maak verschillende smaken chips

door ze met diverse kruiden te bestrooien. Wat voor smaak chips er gemaakt wordt kunt u in overleg met de basisschoolleerlingen en/of de VMBO-leerlingen beslissen.

Benodigheden voor het chips bakken

- Aardappels
- zout, peper, paprikapoeder, knoflookpoeder
- kruiden (naar keuze leerlingen)
- aardappelschilmesjes, dunschiller
- schaven
- keukenpapier
- schalen
- frituurpan(nen)

5. Bezoek aan de boomgaard

Doel:

Door de basisschool leerlingen mee te nemen naar de boomgaard laat je kinderen zien hoe appels groeien. Kinderen bewust maken van het feit dat verschillende soorten groenten en fruit ook op verschillende manieren groeien.

“Aardappelen onder de grond en appels aan de boom”.

VMBO leerlingen vertellen hier het verhaal over de boomgaard en de appelrassen.

In de boomgaard zijn diverse soorten appels neergelegd om te laten zien dat er verschillende rassen bestaan. Ook is er een imker aanwezig die iets vertelt over de rol van de bijen in een boomgaard. De honing mag dan niet ontbreken op de mini-proeverij.

Benodigdheden:

- Boomgaard
- Appels van verschillende rassen
- Imker

6. Mini-proeverij

Doel:

Evalueren en terugkijken op de educatieve les.

Wat vonden de kinderen ervan?

Voor de mini-proeverij aan het einde van het dagdeel maakt de eigen gesneden (en door de leerlingen van het VMBO) gebakken chips een belangrijk deel uit.

De mini proeverij wordt aangevuld met gezonde hapjes van groente en fruit. Denk aan komkommer-, appel-, tomaatstukjes, bessen, aardbeien. De keuze in groente en fruit is seizoensgebonden. Ook de honing, waar de imker zijn verhaal over verteld heeft mag natuurlijk niet ontbreken op deze mini-proeverij.

De groenten en fruit kunnen het beste vooraf gesneden worden. Dit kunnen de VMBO-leerlingen voor aanvang van de educatieve les klaar maken.

Centraal staat de vraag: Wat vonden de leerlingen van de basisschool van het dagdeel?

Vragen als voorbeeld voor gespreksstof tijdens de proeverij:

Wat heb je geleerd bij de individuele workshops?

Wat vond je leuk/minder leuk?

Hoe was de begeleiding van de VMBO-leerlingen?

Wat vertel je thuis aan je ouders over deze dag?

Wat heb je gemist vandaag?

Wat had je altijd al willen weten over de aardappel?

U kunt er ook voor kiezen om de evaluatie kort schriftelijk uit te voeren.

Benodigheden voor de mini-proeverij

- **Eigen gemaakte chips**
- **(seizoensgebonden) fruit**
- **(seizoensgebonden) groenten**
- **Honing**
- **Toast**
- **Ranja**

Bijlage 1 Lijst groente en fruit

Kies groentes en fruit uit die de leerlingen gaan uitwerken voor de basisschool leerlingen.

Mogelijke groentes of fruit na een brainstorm sessie met leerlingen:

- Aardappel
- Appel
- Sla
- Bessen
- Rode bieten
- Komkommers en augurken
- Pompoenen
- Tomaten
- Peer
- Pruimen
- Aardbeien

Bij de keuze kunt u rekening houden met de volgende aspecten:

- Wat is er op je locatie, de tuinbouwkas, al aanwezig
- Is het praktisch uitvoerbaar
- Hoeveel tijd heeft de plant nodig om te groeien
- Welk seizoen is het, wat groeit er wel of niet meer.
- Kosten
- Hoeveel VMBO leerlingen doen er mee
- Hoeveel leerlingen van de basisschool komen er
- Hoe oud zijn deze leerlingen?

Bijlage 2: Lijst met benodigdheden

- Alle benodigdheden die staan vermeld in deze docentenhandleiding bij de afzonderlijke onderdelen

Extra aandacht voor:

- Plantmateriaal
 - Gereedschap
 - Oppot materiaal: potgrond en potten/containers in diverse maten.
 - Kookbenodigdheden, frituurpan, handdoeken, theedoeken
 - Brood, toast
 - Traktatie materiaal: dienbladen en bakjes
 - Koffie/thee en toebehoren
 - Fototoestel/filmcamera
-
- Tomatenplant voor alle kinderen van de basis school om mee naar huis te nemen. Bij elke plant zit een verzorgingswijzer/gebruiksaanwijzing.

Bijlage 3A: Hoe groeit mijn eten

Hoe groeit mijn eten?

Wat weet ik er al van?

1. Hoe ver moeten de sla plantjes uit elkaar staan?
.....centimeter.

2. Hoe groot wordt een slaplant ongeveer?
.....cm.

3. Waarom moet je zaadjes water geven?

- A. Zaadjes hebben water nodig om te ontkiemen.
- B. Om de zaadjes schoon te spoelen.
- C. Anders worden ze te warm.

4. Wat heeft een zaadje nog meer nodig dan water en grond?

- A. Niets
- B. Warmte
- C. Warmte en meststoffen.

5. Waar groeien tomaten?

- A. In de kas
- B. Buiten aan de boom
- C. In de grond

6. Kun je een groene tomaat eten?

Ja of nee.

7. Zet de woorden in de goede volgorde.

- Bevruchting
- Ontkiemen
- Bloemknoppen
- Zaad
- Tomaat

A

B

8. Welke is de vleestomaat?

9. Zet de juiste naam bij de tomaat.

Gebruik de kaartjes

10. Noem vier soorten eetbare bessen.

11. Waar groeien bessen?

- A. Aan de boom
- B. In de grond
- C. Aan een struik

12. Bessen worden geplukt met of door:

- A. De hand
- B. De machine
- C. De vogels, zij eten ze op

13. Waar worden bessen voor gebruikt, noem er vier.

• Wanneer oogsten wij appels en peren?

- A. Lente
- B. Zomer
- C. Herfst
- D. Winter

• Wanneer eten wij appels en peren?

- A. Lente
- B. Zomer
- C. Herfst
- D. Winter

14. Hoe kan dat?

15. Hoeveel appels pluk je van één boom?

- a. 10
- b. 100
- c. 1000

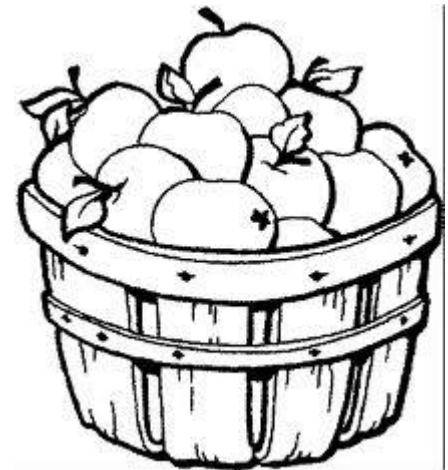

16. Waarom staat er vaak een
bijenkast in de boomgaard?

Op de volgende pagina's vindt u het antwoordenblad en de antwoorden.

Bijlage 3B: Antwoorden invulblad: Hoe groeit mijn eten?

1.cm.

2.cm.

3. A –B –C (doorhalen)

4. A –B –C (doorhalen)

5. A –B –C (doorhalen)

6. Ja / nee (doorhalen)

7. Bevruchten – ontkiemen – bloemknoppen – zaad - tomaat
..... (nummers)

8. A of B (doorhalen)

9. Doe de opdracht.

10. 1....., 2.....

3....., 4.....

11. A –B –C (doorhalen)

12. A –B –C (doorhalen)

13. 1....., 2.....
3....., 4.....

14. Oogsten : A –B –C - D_(doorhalen)
Eten : A –B –C - D_(doorhalen)

Hoe kan dat?

.....

15. A –B –C (doorhalen)

16.
.....
.....

17. Doe de opdracht.

Bedankt voor je bezoek.

Bijlage 3C: Antwoorden: Hoe groeit mijn eten?

1.30-35...cm.

2.30-35...cm.

3. A

4. C

5. A

6. nee

7. Bevruchten – ontkiemen – bloemknoppen – zaad - tomaat

...4..... ...2....3..... ...1. ...5.....

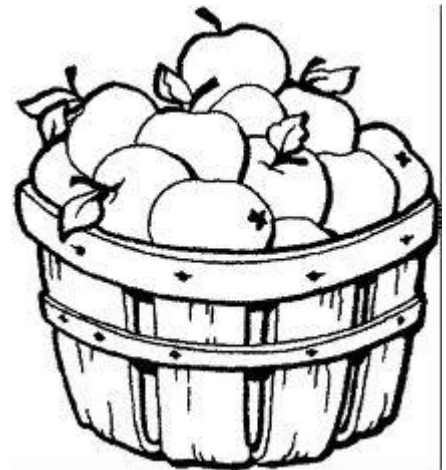
8. B

9. Doe de opdracht.

10. *Kruisbessen, aalbessen-zwart,wit of rood,
Vlierbessen, vossenbessen, blauwe bessen*

11. C

12. A

13. *Dessert, ijs, frisdrank, sapjes, jam, decoratie,*

14. Oogsten: C

Eten : A –B –C – D alle seizoenen

Hoe kan dat?

We bewaren de appels in de koeling of halen ze uit het buitenland.

15. B

16.

17. Om de bestuiving van de bloesem te verzorgen.

.....

18. Doe de opdracht.

Bedankt voor je bezoek, leuk dat je meedeed.

Bijlage 4: Verzorgingskaart tomatenplant

Ik ben een cherrytomaat. Gezaaid en
verspeend door leerlingen van het Vechtdal en de
Groene Welle. Ik kan buiten verder groeien als ik in
de zon wordt gezet en regelmatig plantenvoeding
krijgt. Ook moeten de scheuten die groeien tussen
de stengel en een nieuw blad worden wegge-
haald. Dit noemen we dieven. Dat is voor een
grotere opbrengst.

Succes!

Dit is het kaartje dat aan de kinderen van de basisschool meegegeven wordt bij de
tomatenplanten.

Het is mogelijk om dit dubbelzijdig af te drukken.

De aardappel

Appelboom

Augurk

kruisbessen

Perenboom

Pruimenboom

Rode bessen

Rode bieten planten

Sla planten

Tomaat

Zwarte peperplant

Bijlage A: Hoe gedraag ik mij.

Hieronder lees je een tekst over je gedrag op plaatsen waar je komt in het kader van de projecten die we doen op de Groene Welle.

Ontvangst en begroeting

Als je op een basisschool komt begroet je de leerkracht waar je mee samen gaat werken. 'Goedemorgen' of 'goedemiddag' en het noemen van je naam is voldoende. Zorg ervoor dat je begroeting met leerkrachten, kinderen of klanten correct is. Een binnensmonds 'môgguh' is niet passend. Het eerste contact is zeer belangrijk en bepalend voor de rest van het bezoek.

Verbale en non-verbale communicatie

Als jou iets wordt gevraagd en je weet het antwoord niet, kun je op twee manieren reageren: je kunt zeggen 'Ik weet het niet' of je kunt je schouders ophalen als teken dat je het niet weet.

In het eerste geval gebruik je woorden en spreek je van verbale communicatie.

In het tweede geval bedien je je van gebaren en spreek je van non-verbale communicatie.

1. Verbale communicatie

Als je werkt in een beroep waarin je veel met mensen omgaat (en op een basisschool of markt doe je dat), moet je aandacht moeten besteden aan de manier waarop je praat. Je hoeft heus geen prachtige volzinnen te maken, maar klanten moeten je wel kunnen verstaan. In Nederland leer je op school zogenaamd Algemeen Beschaafd Nederlands (ABN). Als je dat in de klas of op de markt spreekt, is het altijd goed.

Als je thuis gewend bent om dialect te spreken en de klanten op de markt en de andere deelnemers doen dat ook, dan mag dat. Gemeenschappelijk taalgebruik schept dan een band die voor een winkelier met zijn klanten van groot belang kan zijn.

Het is dus beter om rustig te blijven en net zo te praten als anders: niet te zacht, maar ook niet te hard. En al helemaal niet schreeuwend.

Bij al deze regeltjes moet je er ook nog voor zorgen dat je niet overkomt als een automaat.

2. Non-verbale communicatie

Je wenkbrauwen fronsen als je iets niet snapt of lachen als iets leuk is, het is zo normaal dat je er niet eens bij nadenkt dat je op deze manier daadwerkelijk communiceert. Als iemand jou een leuke mop vertelt, is het voor de verteller

veel leuker om hard te lachen dan om heel droog op te merken: 'Ja, dat was een goeie grap.' Als je doof bent, ben je vaak aangewezen op gebarentaal. Dan ben je er heel bewust mee bezig. Sommige gebarentaal valt zelfs onder verbale communicatie, omdat door gebaren letters worden gevormd die samen een woord maken.

Non-verbale communicatie gaat meestal onbewust. Iemand spreekt zich niet echt uit, maar de gebaren, de houding of alleen maar de oogopslag spreken boekdelen. Het is dan ook goed om daar op te letten.

Non-verbaal communiceren kun je op verschillende manieren doen.

2.1 Non verbale communicatie: Wees bewust van wie je bent

Lichaamstaal is een taal die je niet moet onderschatten. In de totale communicatie bepaald lichaamstaal 60 % van de communicatie. Er blijft dus minder dan 40% over voor de intonatie en de letterlijke woorden die je uitspreekt.

Een goede beheersing van lichaamstaal kan een gesprek maken of breken.

Ogen

Als er een klant of leerling komt, moet je proberen al bij de begroeting oogcontact te maken. Hiermee geef je te kennen dat je de ander hebt opgemerkt.

Dat moet je niet overdrijven. Ga de klant niet aanstaren tot je hem recht in de ogen kijkt.

Later in het verkoopgesprek moet je de klant of leerling ook zo veel mogelijk aankijken.

Probeer daarbij niet krampachtig zijn ogen te ontwijken. En kijk in ieder geval niet voortdurend naar het plafond of de grond. Als je het moeilijk vindt om iemand recht aan te kijken, richt je ogen dan op het plekje tussen de ogen van de klant. Zo lijkt het of je hem aankijkt, maar leidt het je niet af. Door een bange of verlegen blik kan de ander zich onprettig gaan voelen. Een bescheiden glimlach helpt juist om hem of haar op zijn gemak te stellen.

Deze eerste seconden met de begroeting, het oogcontact en een glimlach zijn van een groot belang. Zij geven aan dat de je een prettig persoon bent. Een goed begin is in dit geval het halve werk.

Gebaren

Met je handen en armen kun je ook een heleboel uitdrukken. Veel mensen leggen een hand op hun hart om uit te drukken dat ze eerlijk zijn. Anderen steken twee vingers omhoog als ze zweren dat iets waar is. Sommige verkopers hebben de neiging om steeds hun haren glad te strijken. Of elke keer als ze een vraag aanhoren in hun gezicht te krabben. Vaak heb je het zelf niet eens door. Maar zulke gebaren kunnen negatief worden opgevat.

Houding

Als twee mensen met elkaar praten en het is een prettig gesprek, nemen ze vaak elkaars houding aan. Je zit gezellig met je vriendin een glaasje te drinken en jij neemt een slok. Heel vaak zal zij heel snel daarna, zo niet direct ook een slok nemen. Het is een soort wet van oorzaak en gevolg. Ontspant de een zich, dan volgt de ander vrijwel automatisch. Je noemt dat spiegelen. Dit spiegelen is in de meeste gesprekken heel positief.

Maar soms kan het ook heel gevaarlijk zijn. Stel dat de ander tijdens het gesprek een negatieve, beetje chagrijnige houding gaat aannemen, dan kan dat jou zo beïnvloeden dat jij dit misschien ook gaat doen. In dit laatste geval is het erg belangrijk dat je zelf in ieder geval een positieve en open houding blijft houden in de hoop dat de ander zich aan jou gaat spiegelen.

Professioneel voorkomen

Je persoonlijke verzorging is ook een duidelijk onderdeel van lichaamstaal. Hoe kleed jij je? Hoeveel oorbellen draag je? Hoeveel piercings of tattoos heb je op een opzichtige plaats zitten? Draag je snel een transpiratiegeur met je mee? Het zijn allerlei zaken die jij ongetwijfeld mooi vindt en waarvan je zegt dat anderen zich er niet mee moeten bemoeien. Toch kunnen klanten, kinderen op de basisschool of leerkrachten zich eraan storen.

Je uitstraling zal moeten overeenkomen met die van de school waar je werkt. Dit betekent ook dat je niet rookt en geen kauwgum eet.

Afscheid nemen

Groet vriendelijk tot ziens en houdt zo mogelijk de deur open. Daarbij geldt: wees correct, maar gebruik geen standaardzinnen. Dus geen binnensmonds gemompel, geen populair doe, ajuus of iets dergelijks.

Zorg er bovendien voor dat het altijd gemeend klinkt.

Bijlage B: Opdrachten voor het rollenspel.

Rollenspel:

Situatie 1: Je komt binnen in een basisschool waar je een kerststukje gaat maken.

Wat doe je?

Rol 1: leerling van de groene vmbo school

Rol 2: leerkracht van de basisschool

Rol 3: leerling van de basisschool

Situatie 2: Een kind begrijpt niet hoe het moet. Wat doe je?

Rol 1: leerling van de groene vmbo school

Rol 2: leerkracht van de basisschool

Rol 3: leerling van de basisschool

Situatie 3: Na het maken van de kerststukjes is het een puinhoop. Wat doe je?

Rol 1: leerling van de groene vmbo school

Rol 2: leerkracht van de basisschool

Rol 3: leerling van de groene vmbo school

Situatie 4: Het opruimen is klaar. Wat doe je?

Rol 1: leerling van de groene vmbo school

Rol 2: leerkracht van de basisschool

Situatie : Je staat op een markt met een kraam waarin je kaas verkoopt. Er komt een mogelijke klant. Wat doe je?

Rol 1: leerling van de groene vmbo school

Rol 2: klant die misschien kaas wil kopen

Rol 3: andere klant die eerst geholpen wil worden.

Situatie: Je zit in een konijnen en cavia knuffelhoek, er komen kinderen aan, wat doe je?

Rol 1: leerling van de groene vmbo school

Rol 2: kind

Rol 3: ouder van kinderen.

Situatie: Je verkoopt stempelkaarten, hoe ga je met je klanten om, denk aan uitleg, contact maken.

Rol 1: leerling van de groene vmbo school

Rol 2: kind

Rol 3: ouder van kinderen.

Bijlage C: Spel met kaartjes

Kaartjes leggen: leg de kaartjes bij de **do en don't**

Wat doe je wel en wat doe je niet.

Voor het gebruik in groepjes de kaartjes in kleur printen, lamineren en knippen. Per groepje beide, door elkaar geschudde set kaartjes geven.

Roken		Kauwgum kauwen
Spugen		Mompelen
Blote kleding		Vuile werkkleding
Neus ophalen		De ander uitlachen
Het werk uit handen nemen		zweetlucht
Niet opruimen		De ander negeren
Populair doen		Vloeken
Met je voeten sloffen		Schouders ophalen als je het niet begrijpt

De vraag herhalen	De ander helpen om het zelf te doen.
Oogcontact maken	Je neus snuiten
Vriendelijk zijn	Duidelijk spreken
Schone kleding	Erg netjes opruimen
Vragen of het goed is	Jezelf voorstellen
Vragen wat je kunt doen	Complimentje geven
Aanmoedigen	Er verzorgd uitzien
Behulpzaam zijn	Past mijn kleding in de situatie